

Досвід впровадження новітніх інформаційних технологій у післядипломній підготовці сімейних лікарів в Українській медичній стоматологічній академії

В.М. Ждан, Л.М. Шилкіна, В.Ю. Штомпель, І.В. Іваницький
ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

На сучасному етапі модернізації системи охорони здоров'я велика увага приділяється методам оптимізації післядипломної освіти. Перспективними напрямками є інтеграційний та мультидисциплінарний підхід до безперервної професійної освіти. Керуючись вимогами до професійної компетентності, факультетом післядипломної освіти розроблені алгоритми виконання практичних навичок. Для покращення якості навчання відкриті центри навчально-практичної підготовки. Впроваджуються сучасні інформаційні технології з елементами дистанційної освіти.

Ключові слова: інноваційні технології, оволодіння практичними навичками, безперервний професійний розвиток, запровадження комп'ютерних технологій, інтегративний підхід, професійна компетентність, інтернет-ресурси.

На сучасному етапі в Україні відбувається процес реформування галузі національної системи охорони здоров'я. Особливість розвитку клінічних, лабораторних знань, удосконалення засобів лікувально-діагностичної апаратури веде до того, що для надання допомоги хворому на сучасному рівні фахівець повинен відповідати міжнародним вимогам, а саме – мати певний рівень знань та практичних навичок. Вирішальним фактором у цьому є інтерактивне навчання: це навчання в процесі оволодіння практикою [1]. При такому підході отримання знань, а особливо навичок, лікар проходить через осмислення власних вмінь та дій. Факультет післядипломної освіти (ФПО) Української медичної стоматологічної академії (УМСА) використовує різноманітні способи подання матеріалу та контролю знань. Перспективними напрямками викладацьких інновацій на етапі післядипломної освіти є розвиток інтегративного підходу до навчального процесу, впровадження новітніх методів його організації:

- проблемно-орієнтоване навчання;
- об'єктивні структуровані методи оцінювання практичних навичок;
- стандарти тестування;
- об'єктивне оцінювання професійної компетентності та ін.

Активне впровадження цих технологій у післядипломну медичну освіту УМСА дає можливість вивести підготовку лікарів-фахівців на рівень світових стандартів. Необхідно навчити лікарів-інтернів мислити неординарно, ставити перед собою завдання і творчо підходити до його вирішення. Сьогоднішні лікарі-інтерни – це завтрашні професіонали, від яких залежить і здоров'я нації, і розвиток охорони здоров'я.

Саме використання у педагогічному процесі інформаційних технологій дозволить сформувати лікаря-інтер-

на, здатного до розв'язання найскладніших проблем у реаліях сучасної дійсності [4].

Післядипломне навчання на кафедрах ФПО засвідчило високу теоретичну підготовку лікарів, зате практичне навчання дещо відстає від теоретичної підготовки.

Виходячи з цього, для покращення якості оволодіння практичними навичками та вмінь майбутніх сімейних лікарів факультетом післядипломної підготовки академії проведена низка заходів з удосконалення практичної підготовки.

На виконання наказів МОЗ України № 1074 від 03.12.2010 р. «Про заходи МОЗ України щодо удосконалення підготовки лікарів» та № 1088 від 10.12.2010 р. «Про удосконалення післядипломної підготовки лікарів» переглянуті робочі навчальні плани і програми підготовки лікарів в інтернатурі, на циклах спеціалізації та передатестаційних циклах зі спеціальності «загальна практика-сімейна медицина», в яких 5% годин відведено для лекційного матеріалу, а 75% – для опанування практичних навичок, що застосовуються у клінічній діяльності лікаря загальної практики-сімейної медицини.

З метою суттєвого покращення якості оволодіння практичними навичками навчальний процес майбутніх сімейних лікарів здійснюється в умовах навчально-практичного Центру загальної практики-сімейної медицини, який розташований на базі амбулаторії сімейної медицини села Степне Полтавського району та на базі комунального закладу «Центр первинної медико-санітарної допомоги №2» міста Полтави. Раціональним є те, що створені вони на базі зразкових амбулаторій, де за графіком проводять практичні заняття (тренінги) відповідно до визначених проблемних питань та компетенції. У навчально-практичних центрах застосовують мультидисциплінарний підхід до оволодіння практичними навичками та методично-консультативний – в оволодінні міжгалузевими знаннями та їхнє використання у майбутній професії.

Керуючись вимогами до професійної лікарської компетентності та з метою удосконалення техніки надання медичної допомоги, нами розроблені покрокові алгоритми з оволодіння практичними навичками та вміннями, які складені з урахуванням ступеня оволодіння навичками та доступності для вивчення як на заняттях під контролем куратора, так і для самостійного опрацювання в режимі он-лайн. Підготовлений пакет ситуаційних задач за всіма розділами навчальної програми (найбільш часті та проблемні ситуації, що зустрічаються у роботі лікаря загальної практики).

На виконання Наскрісної програми підготовки лікарів зі спеціальності «загальна практика-сімейна медицина» у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації (Київ, 2011 р.) в академії розроблений план заходів,

який обговорений та затверджений на засіданні Вченої ради ФПО академії. Згідно з цими заходами створений сумісний комплексний план кафедр сімейної медицини і терапії ФПО з кафедрою пропедевтики внутрішньої медицини із доглядом за хворими, загальної практики (сімейної медицини) – додипломна підготовка.

Переглянуті «Індивідуальні плани» лікарів-інтернів з оновленням переліку практичних навичок згідно з Наскрізною програмою та розроблені принципи їхнього оцінювання та засвоєння.

Активно впроваджуються індивідуальні плани практичної підготовки, проводяться тренінги відпрацювання навичок надання невідкладної допомоги.

Розпочатий друк серії навчальних посібників з питань сімейної медицини: «Неонатологія з позиції сімейного лікаря» (2011 р.), «Хірургічна допомога в практиці сімейного лікаря» (2012 р.), «Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарській практиці» (2012 р.), «Проблеми ревматичних захворювань у практиці сімейного лікаря» (у 2 частинах, 2013 р.) та інші. Електронні варіанти посібників розміщені на сайтах кафедр, що дає змогу майбутнім сімейним лікарям постійно ознайомлюватися з ними.

На ФПО академії впроваджуються нові інформаційні технології навчання. Для оптимального вирішення проблеми безперервного професійного розвитку лікаря впроваджуються нові підходи, альтернативні традиційним. Вони закладені у використанні сучасних інформаційних технологій, за допомогою яких можна передавати знання на відстані [5]. Саме така форма освіти забезпечує постійне становлення фахівця відповідно до діючих стандартів. Дистанційну освіту (ДО) проводять у форматі регламентованого часу (відеоконференції, інтернет-технології та інше) або індивідуального самостійного режиму (електронні тести, підручники, журнальні статті).

Медична освіта (ДО) повинна складатися із:

- проведення дистанційних лекцій або в межах тематичних курсів;
  - індивідуальних телемедичних консультацій.
- Перевагою ДО у професійному удосконаленні лікарів є:
- можливість читання лекцій одночасно для декількох аудиторій;
  - спілкування з провідними спеціалістами в процесі теленавчання;
  - демонстрація діагностичних процедур одночасно з коментарями лікаря-спеціаліста;
  - процес навчання відбувається без відриву від роботи в клініці.

Одним із способів вирішення проблеми оперативної доставки інформації до слухачів є проведення відеоконференцій. Відеоконференція – це комп'ютерна телекомунікаційна система, яка є засобом обміну інформацією та проведення дискусій [4]. Особливістю такої форми інформаційного забезпечення педагогічного і медико-діагностичного процесів є інтерактивні спілкування в режимі реального часу, поєднання візуального та аудіального подання інформації, можливість одночасного безпосереднього та дистанційного міжаудиторного спілкування. У процесі дискусії учасники відеоконференцій можуть безпосередньо бачити одне одного на моніторах комп'ютерів. Відеоконференція є основною технологією для проведення телелекцій та телесемінарів.

Основною метою дистанційних лекцій є можливість довести до слухачів тематичний матеріал, який був би базовим для наступного, більш глибокого вивчення.

На кафедрі сімейної медицини і терапії проводять наукові дослідження з ініціативної тематики «Оптимізація використання інформаційно-комунікативних технологій

в клінічній медицині та післядипломній медичній освіті», номер державної реєстрації 0111 U004880.

Досліджено характеристики дротового та бездротового доступу до мережі Інтернет та можливість використання даних сервісів для організації телеконференцій. Порівнювали швидкість отримання та відправлення даних (відеоінформації) та надійність (безперебійність) функціонування протягом проведення конференції. Виявлено, що пріоритетними є дротові засоби зв'язку, а саме міські кабельні мережі на базі оптоволокна та «звитої пари» (протягом «останньої милі»). Серед бездротових серверів рекомендується «UTEL» (стандарт WCOMA) та «PEOPLENET» (стандарт СДМА– 2000), які функціонують на території усіх обласних центрів країни та забезпечують реальну швидкість 1–1,5 Mbit/s та 0,2–0,3 Mbit/s відповідно до отримання та відправлення даних, достатніх для організації відеотрансляції зображення розміром 540×480 пікселів зі швидкістю 25 кадрів за 1 с, що відповідає якості телевізійного стандарту [3].

Упровадження дистанційних технологій в систему післядипломного навчання є одним із підходів модернізації медичної освіти, спрямованих на підвищення фахового рівня підготовки медичних працівників, від яких залежить безпека та здоров'я нації.

Таким чином, наш досвід підтверджує думку про необхідність використання інформаційних технологій в УМСА та подальше поширення заходів щодо удосконалення практичної та теоретичної підготовки лікарів на післядипломному етапі навчання, що сприятиме формуванню свідомості сприйняття навчального матеріалу, розвитку творчого професійного мислення та стійкого інтересу до обраної професії сімейного лікаря.

Опыт внедрения новейших информационных технологий в последипломной подготовке семейных врачей в Украинской медицинской стоматологической академии
В.Н. Ждан, Л.Н. Шилкина, В.Ю. Штомпель, И.В. Иванецкий

На современном этапе модернизации системы здравоохранения большое внимание уделяется методам оптимизации последипломного образования. Перспективными направлениями являются интеграционный и мультидисциплинарный подходы к непрерывному профессиональному образованию. Руководствуясь требованиями к профессиональной врачебной компетентности, факультетом последипломного образования разработаны алгоритмы выполнения практических навыков. Для улучшения качества обучения открыты центры учебно-практической подготовки. Внедряются современные информационные технологии с элементами дистанционного образования.

Ключевые слова: *инновационные технологии, овладение практическими навыками, непрерывное профессиональное развитие, внедрение компьютерных технологий, интегративный подход, профессиональная компетентность, интернет-ресурсы.*

The experience of the introduction of new information technologies in the postgraduate training of family physicians in the Ukrainian Medical Dental Academy
V.N. Zhdan, L.N. Shilkina, V.Y. Shtompel, I.V. Ivanitskii

At the present stage of the modernization of the health care system a lot of attention is used to the methods of optimization postgraduate education. To improve the quality of practical training were opened the centre of practical training. Use to modern informed technology with element of remote education.

Key words: *innovative technology, learning practical skills, continual professional development, the introduction of computer technology, integrative approach, professional competence, internet resources.*

Сведения об авторах

Ждан Вячеслав Николаевич – ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия», 36024, г. Полтава, ул. Шевченко, 23.

Шилкина Людмила Николаевна – ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия», 36024, г. Полтава, ул. Шевченко, 23. E-mail:Shandem12@gmail.

Штомпель Виктория Юрьевна – ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия», 36024, г. Полтава, ул. Шевченко, 23.

Иваницкий Игорь Валерьевич – ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия», 36024, г. Полтава, ул. Шевченко, 23.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Вороненко Ю.В. Реформування системи медичної освіти в світлі концепції «суспільство знань» /Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер //Український медичний часопис. – 2006. – № 1 (51). – С. 6–13.

2. Вороненко Ю.В., Лысенко Г.И. Внедрение семейной медицины как научной специальности – необходимое условие развития семейной медицины в Украине //Український ме-

дичний часопис. – 2007. – № 6 (62) XI–XII. – С. 56–57.

3. Ждан В.М. Телекомунікаційні технології в системі післядипломної медичної освіти /В.М. Ждан, В.Ю. Штомпель, П.С. Штомпель, М.В. Ткаченко// Acta Universitatis Pontica Euxinus. Спеціальний випуск. VI Міжнародна конференція «Стратегія якості в промисловості та освіті». – 4–11 лютого

2010 г., Варна, Болгарія. Матеріали в 4-х томах Т.ІІ (ч. І). – С. 447–450.

4. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології / Під ред. В.Ю. Бикова. – К.: Атіка, 2005. – 252 с.

5. Вороненко Ю.В. Безперервний професійний розвиток лікарів і провізорів – нові принципи побу-

дови системи / Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер // Нові напрямки впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації: матеріали Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції. – Тернопіль: ТДМУ, 2011. – С. 26–28.

Статья поступила в редакцию 10.09.2013

НОВОСТИ МЕДИЦИНЫ

ПЕРЕЕДАНИЕ ВО ВРЕМЯ БЕРЕМЕННОСТИ – ГАРАНТИЯ ОЖИРЕНИЯ У ДЕТЕЙ

Будущие мамы нередко прислушиваются к советам "знающих" немолодых родственниц, знакомых или соседок, которые из самых добрых побуждений рекомендуют беременным питаться плотно. Между тем, дети, родившиеся у полных беременных, очень склонны к ожирению.

Настоятельные советы беременным женщинам питаться "за себя и за будущего малыша" лишены каких-либо научных оснований.

Разумеется, рацион будущей матери должен быть полноценным, с достаточным количеством витаминов, но значительное увеличение массы тела женщины в период беременности почти наверняка создаст пробле-

мы с весом у ее ребенка. При этом этот отрицательный эффект является очень продолжительным по времени.

К такому выводу пришли американские исследователи, сотрудники детской клиники города Бостон (Boston Children's Hospital).

Они изучили данные из школьных медицинских карт 90 000 юных американцев в возрасте 12 лет, а также карты их матерей, в которых содержались сведения о течении беременности, в частности о характере питания женщин в этот период и о том, наблюдалось ли у них увеличение массы тела.

Авторы обнаружили, что если вес женщины в период беременности увеличивался, то, как правило, и ее ребенок появлялся на

свет с повышенной массой тела, причем эта тенденция к наличию избыточного веса у ребенка сохранялась и в возрасте 12 лет.

Представляет интерес тот факт, что у одной и той же женщины с разницей в 2-3 года могли родиться дети одного пола, вес которых в одном и том же возрасте заметно различался, и это явление было прямо связано с весом матери в период беременности.

"Увеличение массы тела матери в период беременности прямо влияло на вероятность появления полноты у ее ребенка", - комментирует руководитель этой научной работы профессор Дэвид Людвиг (David Ludwig).

Источник: www.health-ua.org